

Šeit, starp citu, varētu atgādināt, ka lugu izvēle parasti vairāk atspoguļo teātros dotos apstākļus nekā režisoru "brīvo gribu", kas faktiski ir viena no teātra ilūzijām. Ir arī citas, piemēram, - režisori, kas pašglaimojoša "mākslinieciskuma" vai "sofistikētas gaumes" vārdā mēdz aizmirst, ka acumirklīgā teātra māksla joprojām pieder turgus laukumam, t.i. laikrakstu aizkulišu slejām un vulgaritātēm, pakļauta laikmeta gaumēm, trendiem un modēm un publikas untumiem. Un reizē ar to aizmirst arī, ka publikai tomēr vienmēr ir taisnība. Trimdas teātris darbojas, protams, speciālā un atšķirīgā veidā, bet arī tam, ja grib dzīvot, jāreķinās ar laika, vietu un sabiedrības maiņām. Un galvenais - dabīgi - ar jaunām paaudzēm.

Bet, atgriežoties pie "Belcebula" - mēs esam dažām anonīmākajām lomām pielikuši pa vārdam, pat pa replikai, iesprauduši pa dziesmiņas pantam un mūzikas fragmentam. Ceru, ka mūsu (no visiem viedokļiem ļoti nelielā) "iejaukšanās" Brigades lugā atbildusi viņas garam, jo manuprāt, katrai izrādei ir tikai viens īstais radītājs - lugas autors, un aktieriem un režisoram ir, protams, vienmēr tikpat grūti sliktu lugu izglābt, cik viegli ir labu "salaist dēlī" - kā to teicām manas jaunības Krogainē.

Tā kā rakstu šīs rindiņas veselus trīs mēnešus pirms mūsu izrādēm, varu tikai strādāt un cerēt, ka "nesalaidīsim". Varu prātot un runāt par sapņiem, iecerēm un nolūkiem - par iznākumu zinu tikpat maz kā jebkurš režisors to jebkad ir zinājis. Priekšnosacījumi ir tie labākie, un Stokholmas latviešu teātrāļi mēdz izrādes sagatavošanas darbus - cik lieli un sarežģīti un praktisku problēmu pilni tie arī nebūtu - "galanti nokormēt". (Mīļš paldies visiem "kormētājiem". Viņu vārdi lasāmi šinī programmā.) Priekšnosacījumi, kā teikts, ir labi. Bet viss pārējais ir irracionāli un neparedzami iekšēji un ārēji apstākļi un pat kautkas, ko dažreiz mēdz saukt par teātra mistiku. Ceru, ka tā mums būs labvēlīga līdz pat kamēr pēdējais priekšskars aizvērsies! Tā un, protams, skatītāji, bez kuriem teātra vispār nevar būt. Paldies, ka atnācāt.

Andris Blekte

6. EIROPAS LATVIEŠU DZIESMU SVĒTKI

Helsingborgā, Zviedrijā. 30.7. - 2.8.1989

SIEVU KARI AR BELCEBULU

STOKHOLMAS LATVIEŠU TEĀTRIS

Helsingborgas Pilsētas teātrī - Stadsteatern
Svētdien, 30. jūlijā plkst 20.00
Pirmdien, 31. jūlijā plkst 20.00

PROGRAMMA

LP2018.1261

Anna Brigadere
SIEVU KARI AR BELCEBULU

Komēdija trīs cēlienos

PERSONAS:

Bebrene, sievu vadone
Made, viņas palīdzē
Irklītis, jauna meitene

Kristīne Bergholca
Daina Šleiere
Karmene Bergholca

Vaņķis, krodzinieks
Piene, krogus zellis
Valdis Gaigals, jauns zēns

Modris Gross
Juris Rozītis
Tots Grīns

Dzērāju sievas:
Zeltene
Vazdiķene, mazas bodītes īpašniece
Trumpene, arī mazas bodītes īpašniece
Dzeguzene, turīga vīra nabadzīga sieva
Ūdrene, dāma ar vāciskām manierēm
Cīre, pēc aroda veļas mazgātāja

Irma Vārpa-Dziļuma
Lilija Sprinģe
Kristīna Taltere
Ilze Ziverte
Laima Cekule
Lilija Bigestāne

Dzērāji:
Zeltiņš
Vazdiķis
Trumpa, Vazdiķa pavadonis
Dzeguze, turīgs vīrs
Ūdris, skroderis
Vāvere, bagāts mantinieks
Sīkais, jauneklis ar kultūrālām interesēm
Divi pilsoņi

Jānis Gulbītis
Lauris Krastiņš
Vilhelms Erdmanis
Andrejs Šalts
Juris Strante
Jānis Bergholcs
Pēteris Kaņķis
Juris Kalniņš
Romualds Krastiņš
Richards Čanka
Niklāvs Johansons
Mārcis Štāls

Jauna sieva
Trīs meitenes

Rauna Cekule
Emīlija Ozoliņa
Zilīte Ozoliņa
Magdalena Persson

Trīs vīri

Dakteriene, no cietzemes

Margita Grante

Mūzikants - mežradznieks

Pēteris Alberts

Lugas darbība noris 1930-tos gados Pirmo Vasarsvētku dienā Nātru salā, lielās ostas pilsētas Krogaines tuvumā.

Dekorācijas - ideja
- izvedums

Laris Strunke
Anika Lasmane, Noldis Millers

Laila Strunke, Ilze Dulmane, Vilnis Grants, Jānis Lasmanis

Kostīmi - idejas
- izvedums

Māra Rozīte, Andris Blekte
Māra Rozīte, Maija Jūrmala un ansamblis

Originālmūzika
Teksta fragmenti un dziesmu teksti
Administrācija
Režijas asistente

Gunars Zvejnieks
Jānis Gulbītis
Kristīne Bergholca, Juris Rozītis
Margita Grante

Helsingborgas Pilsētas teātra personāls:
Apgaismotājs
Inspicients
Skatuves meistars

Bertil Larsson
Jan Peter Lindquist
Freddy Linder

Režisors

Andris Blekte

Divi 10 minūšu starpbrīži

Lūgums atturēties no fotografēšanas un filmēšanas izrādes laikā.

REŽISORA PERSONISKĀS PIEZĪMES UN PRĀTOJUMI

"Sievu kari ar Belcebulu" ir neparasta luga un vienreizēja starp Brigaderes darbiem. Viņa pati to sauc par komēdiju, bet lugā ir tīra farsa vietas un arī pa nopietnam, kādreiz pat mazliet "neomulīgam" brīdim. Tā dažbrīd var atgādināt kā seno grieķiešu ("Lizistrate"), tā mūsdienu sieviešu cīņas.

Kad Anna Brigadere mira, man bija desmit gadu, Atceros, ka redzēju viņu reiz kādā Rīgas teātra ložā (droši vien Nacionālajā teātrī, jo Dailes teātrim ložu nebija). Sirma dāma melnā samta kleitā, kas man toreiz drusku tagādināja avīzēs redzēto Zelmū Lāgerlēvu.

Daudz kas arī rāda, ka tā sirmā dāma, ko redzēju pirms gandrīz sešdesmit gadiem un kuras *Spridītim* ir nodrošināta vieta katrā latvieša sirdī, bijusi radikāla persona šī vārda īstākajā nozīmē. "Sievu karos" - šajā ar komisku distanci rakstītajā fantāzijas lugā - ne reti dzirdamas pārsteidzoši modernas, pat aktuālas replikas, pie tam kodolīga valoda ar neparastiem tā laika un vietas izteicieniem un izsaučieniem, valoda, kas dažbrīd varbūt var palīdzēt rasties tai reti sasniedzamai, šarma pilnai gaisotnei, kur pat šķietami rupja komika var kļūt par skatuves poēziju - kā to, piemēram, tajos pašos 20-tos gados, kad šīvakara luga sarakstīta, rādīja mēmās filmas komiķi - mūsu gadsimta *commedia dell' arte*. Tai pašā reizē jāatceras, ka pat visstilizētākās labas lugas pamatā ir zināms reālisms, kurā autora un skatītāja pieredzes var sastapties. Un "Belcebula" komika faktiski sakņojas nopietnā un labi vērotā dzīves īstenībā.

Savai izrādei 6. Eiropas latviešu dziesmu svētkos Stokholmas latviešu teātris aicināja mani par režisoru un vēlējās manu priekšlikumu lugas izvēlē.

Jau ilgi bija gribējies atgriezties pie latviešu teātra. Pēdējā laikā tieši vilktin vilka. Kas? Protams, vecie teātra draugi un jaunie talanti, bet galvenokārt laikam tomēr latviešu valoda. Atkal mēģinājumos klausīties replikas dzimtajā mēlē, sekot to niansēm un atīstībai, piedalīties to veidošanā - tas likās kārdinoši pēc 27 tikai zviedru teātrim veltītiem gadiem. Bez ilgākas vilcināšanās devu stokholmiešiem savu "jā", jo līdz ar manu penzionēšanos tagad bija arī radušās reālas iespējas šādi atjaunotai sadarbībai.

Bet kādu lugu?

Sāku lasīt, pārļasīt, pastudēt visdažādākās latviešu lugas, klasiskas un modernas, lielas un mazas, gan pazīstamas un iemīļotas, gan nesen sarakstītas, gan tikai reiz skolā lasītas un nelasītas un sen aizmirstas. Meklējot piemērotu "svētku" (kas vienmēr nenozīmē "svinīgu") lugu - kaut kur zemapziņā te, nenoliedzami, atbalsojās "Mērnīku laiku" uzvedums Stokholmā 1959. gadā, tā tad pirms apaļiem 30 gadiem - dažu intensīvu mēnešu laikā izlasīju vairāk kā 40 lugas. Tā bija ļoti patīkama, interesanta, pat fascinējoša nodarbība - atkalredzēšanās prieks, jauni atklājumi un dažāda veida pārsteigumi. Un - beidzot atrados tajā krustpunktā, kur iecerēs samērā labi sakrita ar praktiskajiem priekšnoteikumiem un iespējām, biju nonācis tuvu tieši šai izrādei iecerētās lugas "ideālam" un līdz ar to arī tam subjektīvam dzinulim, kas dod darba prieku un pēc kam lugas spēlēšana pašam drīz kļūst par neatliekamu nepieciešamību. Biju atradis "Sievu karus ar Belcebulu".

"Sievu kari" ir viena no mazāk pazīstamām Brigaderes lugām, un tā daudzējādā ziņā atbilda nanām vēlmēm. Lugā ir liels personāžs, vienlīdzīgi sadalīts vecuma un dzimuma ziņā, to raksturo gaiša un jautra svētku atmosfēra, tā trimdā, cik zināms, uzvesta vienu vienīgu reizi (Gēteborgas-Burosas Latviešu teātra kopas iestudējumā).